

*Prikaz***The Globalization of World Politics
An introduction to international relations**

urednici John Baylis & Steve Smith

Oxford University Press Inc, New York, 2. izdanje, 2001, 690 str.

Je li globalizacija jedinstveni fenomen koji obilježava doba u kojem živimo ili je to samo zadnja faza zapadnog imperijalizma? Je li posthladnoratovski svijet drukčiji od svih prijašnjih razdoblja zbog fenomena globalizacije? Ta i takva pitanja vezana uz problematiku globalizacije postavljaju urednici čitatelju knjige. No oni jasno kažu da ne žele dati svoj odgovor te tako utjecati na promišljanje i razmišljanje čitatelja, već nude raznolika gledišta o globalizaciji dajući tako cjelovitu podlogu za razumijevanje svih tema koje se obrađuju u knjizi kako bi čitatelj na kraju sam mogao donijeti svoj sud o problemima koje donosi fenomen globalizacije. U naslovu knjige spominje se svjetska politika i to nije slučajno. Autori smatraju da je globalizacija kontroverzni pojam, te da je zato teško objasniti svjetsku politiku u današnje doba. Stoga knjiga *The Globalization of World Politics* pruža sveobuhvatni uvod u međunarodne odnose tako da koristi recentna povijesna zbivanja kao podlogu u koju smješta glavne teorije, centralne strukture i procese te najvažnija pitanja što sve zajedno tvori i karakterizira današnji globalizirani politički svijet.

Ova iznimno uspješna knjiga iz 1997. doživjela je svoje prošireno, doradeno i ažurirano izdanje godine 2001. Novo izdanje obogaćeno je i novim poglavljima kako bi se obradila i najnovija zbivanja u svjetskoj politici. Iako u opisu knjige stoji da je to knjiga zamišljena ponajprije kao udžbenik i namijenjena onima koji se po prvi puta susreću s ovom tematikom, prema tome i studentima prvih godina međunarodnih odnosa, *The Globalization of World Politics* bit će jednako zanimljivo i poučno štivo svima onima koje se zanimaju za tematiku međunarodne politike, budući da daje opsežan, sveobuhvatan, iznimno pristupačan i nadasve živahan pristup.

Kako i sami urednici ističu, tri su glavna cilja zadana ovom knjigom: dati pregled svjetske politike u doba globalizacije, sumirati glavne teoretske pristupe koji objašnjavaju suvremenu svjetsku politiku te pružiti gradnju i argumente koji su nužni kako bi se odgovorilo na pitanje obilježava li globalizacija fundamentalnu transformaciju u svjetskoj politici ili ne. Glavna je ideja predočiti čitatelju kako svi glavni teoretski pristupi svjetskoj politici vide i objašnjavaju globalizaciju na drukčiji način: od razmišljanja da globalizacija nije ništa drugo nego suvremena faza u ljudskoj povijesti, te da zato ne trebamo ponovo tražiti novi pogled na problematiku svjetske politike; od shvaćanja da je globalizacija posljednja manifestacija rasta zapadnog kapitalizma i moder-

nizacije; do mišljenja da je globalizacija fundamentalna transformacija svjetske politike, te da je stoga potrebno pronaći poseban teoretski pristup.

Također nije slučajno da se obrađuje *svjetska politika*, kako i stoji u samom nazivu knjige. Autori smatraju da je termin *svjetska politika* širi i sveobuhvatan, za razliku od uobičajenih termina *međunarodna politika* ili *međunarodni odnosi*. Naime, njih zanima politika i politički obrasci u svijetu, a ne samo odnosi između država-nacija, kako to implicira sam termin međunarodna politika, iako se uvriježilo koristiti ovaj termin i za odnose između ostalih, ne-državnih aktera. No, autori jasno razlikuju i odijeljuju ove pojmove, a argumente u prilog te podjele iznose u uvodnom članku *Od međunarodne politike do svjetske politike*. Kako im je namjera dati pregled suvremene svjetske povijesti, pojašnjavaju različite termine koji se koriste kako bi se opisala i objasnila svjetska politika te iznose glavne definicije svjetske politike onako kako se objašnjavala do kraja 90-ih. U uvodu, koji su pripremili sami urednici ovog izdanja, navode se još i objašnjavaju teorije svjetske politike i tri glavne teorije u vezi s globalizacijom (realistička, liberalna i marksistička, odnosno strukturalistička), donosi se definicija globalizacije, nabrajaju se njene preteče te se kao uvod u daljnje proučavanje knjige daje pitanje koje se temelji na postavkama navedenih teorija: je li globalizacija mit ili stvarnost? Tu se naravno daju argumenti u korist, odnosno protiv globalizacije, a na čitatelju je da se sam opredijeli nakon što usvoji znanja ponuđena knjigom.

Knjiga je podijeljena u 30 poglavlja koji su pak organizirani u šest tematskih skupina: *Povijesni kontekst*, *Teorije svjetske politike*, *Strukture i procesi*, *Međunarodna pitanja*, *Globalizacija u budućnosti*. Zadnje poglavlje u kojem se donose dva članka o pitanjima globalizacije ujedno je i dodatak drugom izdanju. Svako poglavlje obradio je drugi autor koji je po mišljenju urednika vodeći stručnjak za određeno područje u međunarodnim odnosima. Autori ovih poglavlja ne dijele ista gledišta što se tiče globalizacije, tako da je i izborom autora različitih stajališta omogućeno čitatelju da dobije objektivan i sveobuhvatan pristup problematici globalizacije.

Prvo poglavlje daje pregled suvremene povijesti, odnosno povijesti 20. stoljeća. Obraduje se razvoj međunarodnog društva od njegovog začetka i uzora u antičkoj Grčkoj i renesansnoj Italiji do ujedinjene Europe i "globalizacije" međunarodnog društva sa svim problemima koje prate to globalizirano međunarodno društvo. Zatim se obrađuju glavna povijesna zbivanja koja su obilježila i utjecala na razvoj događaja u 20. stoljeću, s time da se obrađuju posebno zbivanja od 1900. do 1945, zatim od 1945. do 1990. te konačno događaji koji su obilježili kraj stoljeća s osobitim naglaskom na uzroke i posljedice kraja hladnog rata i raspada bipolarnog sistema.

U drugom poglavlju obrađuju se teorije svjetske politike kao što su realizam, liberalizam, suvremeni *mainstream* pristupi poput neorealizma i neoliberalizma, zatim se donose i marksističke teorije međunarodnih odnosa kao i reflektivistički i konstruktivistički pristupi međunarodnoj teoriji.

Što se tiče *Struktura i procesa*, u ovom poglavlju autori se bave pitanjima međunarodne i globalne sigurnosti u posthladnoratovsko doba s time da

pružaju uvod u tematiku obrađujući sam koncept sigurnosti i tradicionalne pristupe sigurnosti. Tu je, dakako, i neizbježna tema međunarodne političke ekonomije i njezin doprinos odnosno uloga u samom procesu globalizacije. Zatim se navode i objašnjavaju različiti režimi koji postoje u svijetu, obrađuje se pojam diplomacije i njezina uloga u vanjskoj te u svjetskoj politici. Posebni članak posvećen je organizaciji Ujedinjenih naroda te njezinom (ne)doprinosu u uspostavljanju međunarodnog poretka. Konačno, posebno se obrađuju i transnacionalni akteri i međunarodne organizacije koje kao ne-državne organizacije postaju sve značajniji čimbenici u novom svjetskom poretku.

U poglavlju koji se bavi međunarodnim pitanjima pokriven je širok spektar područja koji su nezaobilazni u obradi problematike globalizacije budući da su njezin ili izravan povod ili izravna posljedica. Tako se obrađuju pitanja vezana uz ekologiju i svjetsko onečišćenje, proliferaciju nuklearnog oružja, nacionalizme, kulturu, humanitarne akcije i općenito humanitarne intervencije, europsku i regionalne integracije, globalnu trgovinu i financije, komunikacije i Internet revoluciju, probleme vezane uz siromaštvo i svjetski razvoj, pitanja spolnih razlika i nejednakosti kao i ljudska prava.

Budući da su smatrali kako je nemoguće dati jedan koncizan i sveobuhvatan zaključak s obzirom na vrlo različite perspektive i pristupe koji su dani u knjizi vezano uz globalizaciju, urednici su prepustili dvojici drugih autora da zakluče knjigu dajući pregled glavnih pitanja koja se tiču naravi svjetske politike u suvremenom svijetu. Zato je i obrađena problematika globalizacije u odnosu na transformaciju političke zajednice kao i globalizacije u odnosu na posthladnoratovski poredak. Umjesto da iznesu svoje mišljenje i uobliče ga kao zaključak, urednici su, što su ponovno istaknuli, prepustili samom čitatelju da prosudi o učincima i posljedicama globalizacije te da sam anticipira kakav će utjecaj i koju će ulogu globalizacija imati i koju ima u suvremenom društvu te koje će još učinke imati na državu i na svjetsku politiku. Zato se u zaključnom poglavlju ponovo vraćaju na problematiku svjetske politike postavljajući u odnos globalizaciju i političku zajednicu te se rezimiraju glavni argumenti vezani uz prirodu svjetske politike od kraja hladnog rata. Iako ne donose nikakav zaključak nego samo otvaraju niz pitanja koja ostavljaju čitatelju da sam pokuša naći svoj odgovor na njih, ipak daju jedan jasan zaključak koji se nakon iščitavanja i usvajanja opsežne građe koja je ponuđena u knjizi sigurno mora nametnuti samom čitatelju: nemoguće je govoriti o svjetskoj politici i promišljati o budućnosti svijeta i svjetskog poretka, a da se ne uzme u razmatranje bilo koji aspekt globalizacije i, naravno, sam fenomen globalizacije. Ne opredjeljujući se niti u prilog niti protiv globalizacije, urednici postavljaju istraživanje i razumijevanje problematike globalizacije kao imperativ jer je nedvojbena njezina sveopći utjecaj i učinak na politiku u suvremenom svijetu, no prepuštaju čitatelju da sam prosudi i procijeni kakav je taj utjecaj i učinak.

Osim što je stil i način pisanja vrlo jasan, precizan i jednostavan, te tako prilagođen za razumijevanje široj publici, način prezentacije same građe i sadržaja knjige iznimno je pregledno koncipiran. Svako poglavlje započinje

uvodom u kojem autor dotičnog poglavlja daje kratak opis problematike te tema koje obrađuje u tom poglavlju (*reader's guide*). Nakon svake zasebne cjeline u poglavlju u kojoj se obrađuje određena tema ili objašnjava neka teorija ili proces, autor izvlači u obliku natuknica najbitnija mjesta koja koncizno rezimiraju sadržaj i ključna su za razumijevanje određene tematike (*key points*). Određene definicije, zanimljivi događaji i anegdote, neki specijalni pojmovi, kronološki pregledi, tumačenja određenih termina i glosariji koji prate sadržaj određene cjeline, no ne sačinjavaju integralni dio teksta ili ih je potrebno posebno istaknuti, nalaze se u zasebnim kućicama (*boxes*) koje grafički rasterećuju tekst, a s druge strane omogućavaju mnemotehničko pamćenje najbitnijih pojmova, te tako čitatelju omogućavaju lakše pamćenje ili potencijalnom studentu olakšavaju učenje i memoriranje. U tim kućicama često se donose i citati istaknutih političara, znanstvenika i drugih poznatih javnih osoba koji iznose svoje promišljanje o određenom pitanju ili događaju koje je u velikom broju slučajeva ili suprotna od stajališta koje donosi sam autor tog poglavlja ili daju svoj ironični komentar na cijelu situaciju. Ponuđeni su također i opisi i analize pojedinih slučajeva iz kojih se može vidjeti kako se određeni teoretski koncepti rasvijetljavaju u stvarnim slučajevima, odnosno objašnjavaju recentna događanja u svijetu (*case studies*). Osim toga, autori se služe i velikim brojem dijagrama, grafičkih prikaza, tabela i statistika koji služe kao praktični argumenti u korist zastupane teze ili jednostavno grafički omogućavaju lakše razumijevanje tematike koja se obrađuje. Svako poglavlje završava pitanjima koje bi čitatelju trebala pokazati je li shvatio i usvojio gradivo te potaknuti ga na daljnja promišljanja o obrađenoj temi. Budući da je temeljna svrha ove knjige poslužiti kao udžbenik studentima međunarodnih odnosa, veći dio pitanja je postavljen tako da pokrene diskusiju na određenu temu, obrađenu u dotičnom poglavlju (*discussion points*). S obzirom na to da je ova knjiga zamišljena kao uvod u međunarodne odnose i kao pregled svjetske politike, te su zato sve teme obrađene koncizno kako bi čitatelj dobio prvu, osnovnu i jasnu informaciju o problematici, autori čitatelja upućuju i na drugu literaturu te za svaku knjigu koju preporučuju za daljnje čitanje daju kratak opis i pregled sadržaja. Osim toga, čitatelja se upućuje i na određene web stranice koje pružaju dodatne informacije o dotičnoj tematici. Također i sami urednici ovog izdanja na kraju knjige donose svoj izbor bibliografije koju preporučuju čitatelju kao daljnje dodatno štivo.

Urednici knjige osim toga upućuju i na posebnu web stranicu (www.oup.com/uk/best.textbooks/politics/globalization2e) koja prati ovo izdanje i na kojoj se može naći popis drugih korisnih web stranica (*web links*) koje mogu pomoći u daljnjem čitanju i istraživanju, a poredane su prema poglavljima u knjizi. Na istoj se web stranici nalaze i ostali podaci, tabele, mape, statistički prikazi koji se odnose na određena poglavlja u knjizi, zatim opsežan glosarij termina iz međunarodnih odnosa te interaktivne analize (*case studies*) kojima se nastoji teorije međunarodnih odnosa primijeniti u stvarnim slučajevima. Za predavače međunarodnih odnosa korisna će biti i pitanja različitog stupnja težine koja se odnose na obrađena poglavlja u knjizi i namijenjena su

za ispitivanje gradiva, te ih mogu primijeniti u nastavi. Od iznimne koristi za predavače su i PowerPoint prezentacije koje se također mogu naći na ovoj web stranici, a koncipirane su kao serija predavanja koja prate svako poglavlje u knjizi, te se tako mogu u cijelosti iskoristiti u nastavi.

Zbog iznimno privlačnog i pristupačnog načina predočavanja građe, *The Globalization of World Politics* je već svojim prvim izdanjem osvojio naklonost kako stručnjaka i predavača iz područja međunarodne politike i međunarodnih odnosa, tako i samih studenata iz tog područja. Ova knjiga ili udžbenik, kako je sami urednici definiraju, ocijenjen je jednim od najboljih i najobuhvatnijih uvodnih knjiga iz ovog područja uopće, te je zato i obvezna literatura na odsjecima za međunarodne odnose u čak 33 zemlje širom svijeta, uključujući i SAD, Veliku Britaniju, Njemačku, Francusku, Australiju, i dr. Knjiga pruža vrlo inovativan pristup koji se odvaja od tradicionalnog tipa udžbenika i omogućuje čitatelju da se upozna s problematikom međunarodne politike prikazima i objašnjenjima vodećih stručnjaka iz dotičnih područja iz međunarodnih odnosa, te na taj način daje uvid u najvažnija globalna pitanja s kraja 20. stoljeća temeljen na različitim teoretskim uporištima. Sam stil pisanja je vrlo pristupačan, jasan, koncizan, ali sveobuhvatan te vješto isprepliće teoriju i praksu iznimno fokusiranim poglavljima koja su u stvari zatvorene tematske cjeline. Osobito je dojmjljiva izbalansiranost koju su autori uspjeli postići između potrebe da s jedne strane tekst bude kratak, jasan i koncizan, a s druge strane da se pruži detaljan uvid u kompleksnu problematiku koja se obrađuje. Osim što daje uvod u tematiku vezanu za globalizaciju, knjiga se ozbiljno bavi globalnim procesima i učincima koje će globalizacija zasigurno imati u budućnosti, te ističe i iznosi svu kompleksnost fenomena globalizacije i ističe visoku razinu utjecaja koje će različiti procesi globalizacije imati na naša dosadašnja prihvaćena shvaćanja o političkom životu. Urednici se nisu zadovoljili samo s tradicionalnim izborom tema koje se uglavnom navode kada se obrađuje fenomen globalizacije kao što su svjetska trgovina, međunarodne organizacije ili nacionalna sigurnost, nego ističu i druga pitanja poput nacionalizama, pitanja jednakosti spolova ili kulturološka pitanja koja se gotovo redovito zanemaruju u klasičnim obradama problematike globalizacije, a ključna su za njezino razumijevanje.

Ukratko, izvrstan uvodni tekst, priručnik, udžbenik za sve one koje nemaju prethodnog znanja (osobito teoretskog) iz međunarodnih odnosa, ali i iznimno korisno štivo za sve one koji propituju o dobrim i lošim učincima koje bi globalizacija mogla donijeti našem (da li?) globalnom društvu. Dakako, autori ne daju odgovore na mnoštvo pitanja koja se otvaraju, ali jasno ističu potrebu da svatko od nas o svim tim pitanjima promišlja jer se, na kraju krajeva, tiču i svih nas i ovisе o našem izboru.